SỐ THỨ 1478 — NGÀY THỨ BA 14 FEVRIER 1922 — NĂM THỨ MƯỜI

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ
MỖI SỐ 0$02

BÁO

	Một năm.	Sáu tháng.	Ba tháng.	Một tháng.
Các làng và Các công-sở	6$00	3.00	1.50	0.50
	6$90	3.50	1.75	0.60
	6$30	3.20	1.60	0.55
	6$30	3.20	1.60	0.55
	6$60	3.30	1.65	0.60
	9$00	4.50	2.25	0.75
	»	»	»	»

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 63, Rue du Coton, Hanoi

F.-H. SCHNEIDER, Fondateur
NGUYỄN-VĂN-VĨNH, Directeur-gérant

Adresse télégraphique :
TRUNGBAC-TANVAN-HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Réclames, la page de 5 lignes en corps ordinaire de huitième, sur 0 m 065 de large.
Une seule insertion . . . 0$30 la ligne
Par contrat annuel
Par quantités et prix spéciaux.
Insertions . . . . . 0$15 la ligne
Réclame dans le fer page . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 la ligne
On traite à forfait pour les contrats importants.

SOUSCRIVEZ A L'EMPRUNT INDOCHINOIS EN PIASTRES
NÊN MUA QUỐC-TRÁI ĐÔNG-PHÁP TÍNH BẰNG BẠC
ĐỒNG BẢNG ĐỊA PHƯƠNG
元銀算照債公法東買宜

Đường xe hỏa Vinh—Đông-hà có quan-hệ với cái tiến-đồ sinh kế của quốc-dân ta sau này

Ta mua trái phiếu kỳ này để có tiền làm nốt con đường xe hỏa ấy, tức là ta xuất tiền mà mở mang sinh kế cho ta

Ở nước ta bây giờ ai mà bàn đến cái tiến đồ sinh kế của quốc dân lại chẳng phàn-nàn rằng nông-nghiệp ta chưa được chấn-hưng, công thương nghiệp ta chưa được phát đạt, vì thế mà nước còn nghèo, dân còn khốn, trình-độ tiến-hóa còn thua sút kém người xa ; sở dĩ đến thế, tuy có nhiều nguyên-nhân, mà trong nước chưa có được một đường xe-hỏa chạy thông-luôn tức là một cái nguyên-nhân lớn. Nói ngay một đoạn đường tự Vinh vào Đông-hà mà chính phủ Đông-pháp ta đương phát hành sáu triệu bạc phiếu công-thái để lấy tiền làm thành đường xe-hỏa nay mai đây, xét ra công đã không biết bao nhiêu là mối lợi mà kể : Một đọc dài hơn trăm ki lô mét, trên giáp Lào, dưới giáp bể, còn biết bao nhiêu là núi đồ bát ngát, đồng ruộng mênh mông ; nông sản thì như chè, như quế, như bông, như dâu, đều là những thứ thổ nghi rất hợp, nếu khai khẩn được hết, thì bây giờ là đồng không mông quạnh, biết đâu rồi nữa chẳng là dụn bạc kho vàng; hương chi cái lợi sơn lâm ở Trung-kỳ lại giàu hơn mọi chỗ nào đậu-khấu, nào sa nhân, nào máy, nào gỗ, mỏ quặng cũng có, da sừng cũng nhiều, cứ thu nhặt cái sản vật thiên-nhiên, cũng đã là một cái lợi nguyên không khi nào cạn ; đến như công-nghệ cốt lấy nguyên liệu làm nhu yếu, nguyên liệu sẵn như thế thì công-nghệ lẽ nào lại chẳng mở mang ; thương nghiệp cốt lấy thổ hóa làm đại tôn ; thổ hóa nhiều như thế thì thương-nghiệp lẽ nào lại không thịnh vượng ; chỉ vì đường xe hỏa chưa có, đi lại chưa được thông-đồng, mà ruộng đất đành phải bỏ hoang, lâm sản đành để với dập, nguyên liệu hiếm, thổ hóa ít, mà công-nghệ thương-nghiệp hết thảy ôi tiêu-điều. Nếu có đường xe hỏa chạy được thông luôn, thì rừng Trung kỳ chẳng mấy nỗi mà mở được quang, ruộng Trung kỳ chẳng mấy nỗi mà khẩn được sạch, những mây, những gỗ, những da, những sừng đều là nguyên liệu chế-tạo rất quí; những tơ, những đường, những cau, những quế đều là thổ-hóa tiêu-thụ rất mau; hai bên đường hóa-xa chẳng bao lâu mà những nhà máy, những cửa hàng sẽ mở ra san sát ; sinh-kế của quốc dân ta chẳng là được sung dụ hơn trước nhiều lắm ru ?

Ta mua trái-phiếu kỳ công-thái này tức là ta xuất tiền ra để mở-mang sinh kế cho ta ; cũng như ta góp vốn chung để cùng mưu một cái sự-nghiệp sinh lợi rất lớn, mà ngoài cái lợi chung ấy ta lại còn được cái lợi riêng cũng không làm gì cho số lãi bằng. Cứ cái thể lệ công thái kỳ này, trong ba mươi năm mỗi năm rút số bốn kỳ trả lại, ai có trái-phiếu thì trước sau cũng rất có một kỳ trúng số, số lớn trúng được thì kể hàng ngàn hàng vạn, mà số nhỏ trúng được cũng một vốn một lời, thế là đồng tiền của ta bỏ ra đã làm được hai lần sinh lợi rồi, mà khi nào cần đến tư bản để kinh-doanh việc gì, ta lại đem trái-phiếu có cho nhà Bảng lấy tiền thật mà sinh lợi một lần nữa; một lần tiền đến ba lần sinh lợi, không mua trái phiếu còn làm gì lợi hơn ?

B. Q.

Cái vấn-đề cải-lương hương-chính hương-lục ở xứ Bắc-kỳ ta bây giờ

Cải hương-chính hương-lục ở xứ Bắc-kỳ ta chẳng kể ra ai cũng biết là nhiều điều tệ hại ; đã bao lâu nay, cái vấn-đề ấy thường đi-đi lại-lại ở trong óc các bậc sĩ-phu, các nhà ngôn-luận, nói khô lưỡi, viết cây giấy, mà chưa giải quyết xong. Chính-phủ Bảo-hộ nghiệm biết việc ấy là việc hưng lợi trừ tệ rất lớn cho dân ta, cũng đề bụng tán-thành, khích-khuyến mọi bề, mong cho việc làm chóng có thành hiệu, mấy tháng trước đây, quan Thống-sứ Bắc-kỳ có chuyển xuống cho một hội-đồng toàn những các quan Tây quan Nam am hiểu dân-tình phong-tục, khảo xét tình trạng, lập một bản nghị-định thuộc về việc tổ-chức hội-đồng hương-chức và lập sổ thu-chi các làng ; bản nghị-định ấy hiện đã thông tư cho các quan cai-trị đầu tỉnh chuyển sức các quan phủ huyện ra công đốc thúc các dân xã theo đó mà lục lục cải lương. Song, nói cải lương vẫn không khó gì, mà làm cải lương thật không phải là dễ, cứ lấy hình thức mà nó thì mỗi làng cử một hội đồng hương-chức, lập một quyển sổ thu chi, bỏ những tệ tục ngồi lần cỗ lượt, ẩm thực cạnh tranh, trừ tích tiền công để gây làm các việc công-ích công-lợi, thế là cải lương hoàn thiện rồi ; nhưng có phép tốt mà không có người hay, thì một tập điều-lệ, một tờ công-văn, dù nói khôn nói khéo đến thế nào, cũng không có tài gì mà khiến ngay được dân tục thảy đều thuận lương, hương-chính thảy đều chỉnh đốn.

Người minh giáo dục chưa phổ cập, trí-thức còn hắc ám nhiều ; chẳng cứ là một chuyện cải lương hương-chính hương tục này, kể từ lúc có chính phủ Bảo-hộ đến giờ, đã biết bao nhiêu là thiện-chính lương-pháp mà thật chưa được một việc gì là có hiệu quả hoàn-toàn ; đến ngay những việc lợi hại thiết thân, như tra dân sổ để điều-tế dân-sinh mà thương lượng quốc-kế, đạc điền thổ cho qui thêm giá đất mà tuyệt hết tranh-đoan, vệ-sinh phòng dịch cho khỏi tật bệnh yểu vong, xẻ công khai cứ để giữ tiêu khỏi lụt ngập, mà cũng nghi nan, cũng suy luỵ, cũng lần-lút, cũng khi-man, không một việc gì là không hàm hồ cẩu thả ; dân trí như thế, thì cải lương gì được mà cải lương. Nay nếu đợi cho đến lúc dân trí khai thông thì những điều tệ hại ở các làng biết đời nào mà sửa đổi được ; mà những điều tệ hại ở các làng không sửa đổi được thì dân trí cũng chẳng mong gì có lúc khai thông.

Thiết tưởng dân-tộc nào cũng vậy, cũng không tự nhiên mà sinh được cái năng-lực tự-trị ngay, làm sao cũng phải nhờ có người trên bảo ban dìu dắt ; khác nào như đứa con trẻ mới lứng thứng học bước, thế nào cũng phải có kẻ lớn đi kèm. Việc cải lương hương chính hương tục ở các làng lợi hay hại, nên hay hư, thật chỉ trông về quan-giới ta, mà thực nhất là các quan phủ huyện.

Xét ra làng nào cũng có một hạng người cường-hào điêu-hoạt, quen cái thói gà què ăn quẩn cối xay, cái nghề bọn đó là nghề làm việc làng, cái sinh-nhai bọn đó là bẻ chắt nước mắt bổ hôi của những kẻ cùng-đinh hạ-hộ, trăm điều tệ hại chỉ bởi bọn đó mà sinh ra ; mà bọn đó lại thừng khéo phùng-nghênh xu-mị, hễ gà hễ oai ; nếu xét được rõ mà trừng trị cho nghiêm, thì tệ hại mười phần đã bớt được đến chín. Còn phần nhiều là những người mộc-mạc hiền-lành, bảo sao nghe vậy, theo phép nước, giữ lệ làng, trọng thành thần, kính huyện thử, lấy thế làm cái bổn-phận dương-nhiên ; nếu lợi dụng cái tâm-lý của bọn người này, khéo chỉ dẫn cho bước vào con đường phải thì thật không gì dễ bằng. Người minh vốn trọng quan-quyền, quan nói đỏ rằng đỏ, quan nói hay rằng hay, họa phúc của muôn nhà hình như ký thác cả ở trong tay người cầm miệng ấn, các quan phủ huyện đứng vào cái giai cấp hành chính mà lại ở vào cái địa-vị thân dân, tình ý trong dân cũng dễ rõ tường, lợi hại của dân cũng dễ am hiểu, khuyến dỗ có cách mật-thiết lắm, giám đốc có bổ cận tiện hơn ; việc cải lương hương-chính hương-tục này chính là trách-nhiệm của các ngài, chứ không còn đổ cho ai được nữa.

Muốn trọn cái trách-nhiệm ấy thì xin các ngài chớ quản công khó nhọc, tự đặt mình làm một ông chả hội đồng hương chức cho các làng ; không kể những chuyện rất hèn mạt, rất xấu xa, bàu hương chức mà mục-đích ở cái lễ tạ ơn, trù sự công ích công lợi cho dân mà hy-vọng ở món tiền dư-thuận, lập sổ chi thu, trì tiền công-quĩ mà cổ gieo cái mầm kiện tụng để mong cục nước cho béo cò, thì quyết không khi nào lại có những chuyện như thế, mà trong việc cải lương mỗi chuyện đều phải tự mình cầm cân nảy mực ; dân như bộ máy, mà mình là người vận máy cho nó quay ; lập một cái hương lệ như đáp một cái đê, mà mình là người coi đê cho nó khỏi vỡ Sau này cải lương thành hiệu, những điều tệ hại trong dân trừ được hết, những việc công-ích công-lợi của dân làm được xong, sinh kế dân một ngày một doanh-dư, hạnh phúc dân một ngày một tăng tiến, trách nhiệm của các ngài thật là trọn, mà dưới đối với dân, trên đối với nước, thật có cái công đức vô lường ; mong lắm ! mong lắm !

T.

Sao cho nghĩa lợi song toàn,
Đông-bào ta phải lo toan mới là.
Mở-mang đường lối hỏa xa,
Rõi dây Nam Bắc một nhà giao-thông.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ TUYẾN ĐIỆN

Bordeaux ngày 13 Février 1922

Lễ đức Giáo-hoàng tấn vị

Các quan đại-sứ các nước và 5000 giáo-hữu đến dự lễ tấn vị. Đức Giáo hoàng ngự đến trước bàn thờ chính và ngài đã làm lễ độc kinh. Trước ngài có nhiều quan chức đi San ngài có bản nhạc đi theo. Giáo-chủ Gillot người Pháp đội mũ cho ngài Đức Giáo-hoàng làm lễ ban phúc xong, thì ngài chúc mừng với các Giáo-chủ ; đoạn ngài ra cầu lơn ngoài, làm lễ ban phúc cho công chúng ở ngoài cửa, thì công chúng hoan hô ngài. Quân lính có bồng súng chào.

Về việc Đông-pháp

Báo *Journal* có đăng một bài kể-cứu về cái hiện-tình ở Đông-Pháp, báo ấy có nói : Trong các xứ ở Á-châu, chỉ có xứ Đông pháp do nhiều nước nhiều xứ đựng nên mà lại là một cái đoàn-thể duy nhất. Hơn hai năm nay, quan nguyên Thượng thư Long giữ trọng-trách xứ ấy, ngài vẫn là một nhà mực thước, một nhà thực hành, mà về việc ái-chính, ngài lại là một nhà chuyên môn. Bề ngoài ngài ra dáng rất là nghiêm khắc, nhưng kỳ thực ngài là một người sẵn mối cảm tình. Ngài yêu mến xứ Đông pháp như một người con yêu con vậy. Trong buổi khủng hoảng sau cuộc chiến tranh mới rồi, ngài đã khéo quản đốc dìu dắt xứ Đông-pháp cho mọi sự đều được tốt thực như một tay thầy thợ giỏi đã khéo đưa thuyền đến bờ đến bến vậy. Ấy là nhờ về ngài, mà tài sản của Đông-pháp bảo toàn được. M. Long thực như một ông Tướng cho cõi Đông-pháp vậy. Việc chống sự cộng-sản nhà báo *Journal* thuật lại những lời của quan Toàn-quyền Long, có nói rằng : kỳ thanh toán sổ-sách về tháng Janvier này, thì bắt được lệ quỹ hành giấy bạc, xem trong sổ chi thu thì biết, nên tài-chính phải đạt lắm. Như trong sổ chi thu về năm 1920, thì số thu nhập lại thặng hơn số chi xuất được bốn năm triệu đồng, các khoản chi tiện của Đông pháp ngày nay tăng lên, nào là chiến-phí thường quốc các khoản chi phí về việc binh lính, nào là chi phí về việc mở mang nền giáo-dục, việc y-tế, nào là chi-phí về việc tăng lương bổng cho các quan chức thế mà Đông-pháp chỉ dùng các khoản tiền thuế, cũng đủ chi vào các sổ chi dụng thường-niên.

Trong các thuộc-địa thì cái trái-khoản của Đông-pháp ít hơn cả Trái-khoản của Đông-pháp chỉ có ba trăm triệu quan, tính ra bằng nửa số chi tiêu thường niên. Quan Toàn-quyền Long dự định thi hành một cái chương-trình về việc hỏa-nông, và về việc đạo-lộ. Về việc hỏa-nông thì làm những công việc thủy-lợi, để trừ những nạn thủy lụt và tiêu-khô. Sau này các sông đào khơi sông, và để điều đắp bờ ảnh, thì ruộng đất ở Nam-kỳ Bắc-kỳ, Trung kỳ và Cao-mên lại tươi tốt hơn, mà số lợi tăng được 50 phần trăm nữa, và đất cát lại có thể giồng giốt bắt cứ được. Về việc đạo-lộ, thì quan Toàn-quyền định làm các đường hỏa-xa. Việc cần nhất ngày nay là làm nốt con đường xe Đông-pháp và các đường ngành, như đường hỏa-xa từ Saigon đến Cao-mên, đường đi vào Đa-lạt. Quan Toàn-quyền lại định tán trợ cho nền kỹ-nghệ ở Bắc-kỳ Ở đấy nay có công-ty lấy than, xưởng sắn rượu, xưởng chế chất hóa-học, xưởng làm xi-măng, thực là xứ Bắc-kỳ đứng vào hạng nhất trong các xứ trung-trung châu Á vậy.

Quan Toàn-quyền lại định làm nốt những đường bộ của quan Albert Sarrant đã bắt đầu trước kia. Nay muốn có tiền làm những công việc ấy thì chính-phủ định đặt một cuộc công thái, vay ngay ở Đông-pháp, chứ không vay tại Thượng-quốc. Nay mai sẽ đặt một cuộc công-thái sáu triệu đồng, mà có lẽ rút số trúng thì được tiền. Cuộc công-thái này, chắc là thu được thừa tiền. Quan Toàn-quyền Long có nói : Nhân-dân ở thuộc-địa trước đây đã có phần vào việc chiến-tranh, nay họ cũng được quyền tham dự vào mọi công việc. Đông-pháp dân dân sẽ trở nên một quốc-gia. Trong các nghị-viện, cũng các nghành quan lại ta cũng nên để cho người bản xứ một phần. Dẫu các số thì sẽ có các quan chức Tây, cái lương bổng ngày nay đã tăng lên, nhưng cái số người thì sẽ giảm đi. Các bậc dưới thì sẽ dùng những người bản xứ có học-thức và trung-thành. Đến lúc bấy giờ, Đông-pháp như một cái gia-tộc vậy.

Cuộc công-thái Đông-pháp

Các báo-quán đều khen ngợi cái thể lệ của cuộc công-thái Đông-pháp. Trong số báo *Presse Associée* ngày 10 Février có bài nói rằng thể lệ cuộc công-thái ấy hợp với tình thần dân-xứ.

Trong số báo *Echo National* ngày 10 Février có bài nói rằng lần này là lần đầu mà một thuộc-địa của nước Pháp đặt ra một cuộc nội-thái, mà tiền vay số nhiều là của người bản-xứ. Cuộc công-thái này tỏ là cái tang chứng rằng Đông-pháp rất là phát đạt.

Trong báo *Soir* cũng có bài khen ngợi tâm lòng trung-thành của dân bản-xứ và cái thể lệ cuộc công-thái ấu triệu đồng.

Những đi-tượng trong trời đất

Từ thế-kỷ thứ mười chín đến giờ, khoa học càng ngày càng tương-minh, nhất thiết những cảnh thần-bí trên trời dưới đất và trong bể, gần gần dùng phương-pháp khoa-học mà giải thích được minh-bạch cả rồi. Song, khoa-học càng tiến, mà điện-tượng quái dị cũng càng nhiều, hình như tạo-vật cố làm cho mỗi ngày mỗi thêm thần-bí để thử cái sức nghiên-cứu của người ta. Trong trời đất thật không biết bao nhiêu là cái lạ ; người nào có ý xem xét, thường tai nghe mắt thấy được vô số những chuyện kỳ-dị không thể tư-lường, đủ những cái đố giải-trí cho minh bạch rồi mà không khỏi cũng còn lắm phần vẫn chưa lấy gì làm minh-bạch cho lắm.

Như thứ đi điện-khí gọi là lửa thánh Elmo, người nào nắng đi bể cũng đã từng thấy ; người ta vì thấy nó thần dị nên lấy tên vị thần bể mà đặt tên ; cái hiện-tượng ấy phát-sinh về buổi tối, có lúc ở hai bên đỉnh cột buồm đột nhiên phát ra ngọn lửa xanh-xanh trắng trắng và có tiếng xì-xì ; các nhà khoa-học cho cái hiện-tượng ấy là vì điện-khí ở không-gian mượn cái cột buồm làm cái đường truyền đạt để vào đất mà sinh ra ; nhưng vì cớ gì mà không thấy nhiều khi thấy ? về lại ở trên trời, thì có khi trong lúc cơn mưa gió nổi lên, ở cây thì điện mà vẫn không nắng gặp nhiều ở dưới bể ; cái lý-do đó vẫn giải-thích chưa ra ; cái hiện-tượng ấy có khi lại gặp ở trong lúc quân đội đương tiến-hành, phát hiện ở trên đầu lưỡi lê súng ; rất lạ là khi trước ở Thụy-sĩ có một cái rừng lớn đương đêm trên các ngọn cây nhất là phát-quang ; cảnh-tượng lúc bấy giờ chắc là kỳ-diệu lắm ; lại có một thứ tia sáng nữa gọi là aureole, những hành-khách đi núi có nhiều khi thấy phát-hiện ở trên đầu một vật quang-tuyến tròn trắng hay xanh nhan nhạt ; khi trước có một đội lê-hành trèo lên núi Á-nhĩ-bạc-tư, nửa đường nghe có tiếng sét, người nào người nấy đều thấy cái mặt trên cây gậy chống của mình nổi tiếng sáng-sực, y như cái tiếng bơi nước sôi ở trong nồi nước sôi phun ra ; trong một lê người đi, cái tiếng ấy phát tự đâu sau lên cho đến đâu trước, đến một cây gậy của một người đi đầu nâng lên thì người ấy tự nhiên lửa nắng bỗ ra ; cái hiện-tượng ấy lạ lắm.

Ngoài đó lại có một thứ điện quang nữa gọi là điện-hỏa cầu nay là tích-hỏa-cầu, người ta cũng thường gặp thấy mà nhiều là ở trên đất-liền tại nam-bắc châu Mỹ-lợi-gia cũng rất là kỳ-dị ; hỏa-cầu thường từ trên không khói xuống dần dần bay qua trong nhà, chạy đến trần nhà, thành ra hình xoáy chôn ốc quanh người mà lên, xuyên qua tường thành một cái lỗ hổng con mà nó đành làm một cái, nhưng cũng không thương hại gì tới người.

Một cái hiện-tượng rất hi kỳ, rất lối đẹp à một thứ ánh sáng nó quầng ở ben cạnh một trời mà khoảng giữa lại hiện ra nhiều chỗ như mặt trời giả, trông y như một trời thực một thứ, lúc ấy xung quanh mặt trời có quầng một thứ ánh sáng, hoặc màu đỏ, hoặc màu xanh, hoặc màu vàng, hoặc màu biếc, sáng sủa lạ thường, cái địa vị những mặt trời giả ấy ở vào chỗ ánh sáng nổi quầng lại một cái ánh sáng khác bề ngang ấy ; cái lô-cảnh ấy có khi trông thấy cả ở trong mặt trăng.

Digitized by Viện Nghiên Cứu Hán Nôm (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Lại một thứ ánh sáng nữa gọi là đối-nhật-quang ; những nhà phi-hành có lẽ thấy khinh-khí-cầu hay là máy bay đi xuyên qua đám mây, đội nhiên trông thấy cái bóng máy bay hay là cái khinh-khí-cầu phản chiếu ở trong đám mây trước mặt, người trong máy bay hay là trong khinh-khí-cầu nhất cử nhất động đều rõ như ở trong gương ; đăng sau cái bóng ấy lại có cái ánh-sáng sặc-sỡ ánh ra ; cái hiện-tượng ấy ở trên ngọn núi Brocken bên nước Đức đã tương-truyền là một cái kỳ-cảnh, những người đi chơi núi, cứ về lúc mặt trời mọc hay là mặt trời lặn thì trông thấy cái bóng của mình phóng-đại ra không biết gấp mấy lần phản-chiếu ở trên đám sa mù trong không, vụt chốc thì soi thấy, vụt chốc lại tiêu-dượt ; người ta đặt tên cái ánh-sáng ấy là ánh sáng Ulloa ; Ulloa là tên một ông hải quân quan người Tây ban-nha, ông nhân đi trèo lượng biên-giới, phát hiện được cái hiện-tượng ấy ở tại núi Pambamarca nước Bi-lô lần thứ nhất, nên lấy tên ông đặt tên.

Còn có một thứ ảo-cảnh thường thấy ở trong bãi cát hay ở trong bể. Những người đi lữ-hành trên bãi sa-mạc, thuyền-thoảng lấy trước mặt có những suối nước rừng cây, lúc đi đến nơi, chỉ là một cái bãi cát mông mênh ; cái ảo cảnh ấy cũng vẫn thực có chỗ đó, nhưng ở đâu tại ngoài vài chục dặm hay vài trăm dặm mà không ở chỗ mình trông thấy ; vì trong sa mạc hay trong bể, khí-hậu không định, không khí chỗ đậm chỗ nhạt không đều, nhân thế quang tuyến hành ra khúc chiết, phong cảnh chỗ khác phản ánh đến chỗ này. Năm mươi năm trước, có một lần vào khoảng ba, bốn giờ sáng, tại kinh-đô Ba-lê từng thấy có một cái ảo-cảnh ấy rất lạ ; ở trong khoảng không cực cao hoạt hiện một tòa thành Ba-lê đứng ngược lên, sông ngòi cầu cống, phố-xá lâu-đài, không thiếu một thứ gì cả ; tiếc lúc bấy giờ người Ba-lê đương trong giấc ngủ say, trừ mấy người làm canh-sát coi dường, không ai được trông thấy. Ở thành Calabrian nước Ý-đại-lợi, những người đi bể cũng thường trông thấy trên một bể chỗ cách đất liền chừng mấy hải-lý phát-hiện những quả núi cực cao, lại có những thành bảo-lâu tháp kiến-trúc theo kiểu Hy lạp, nhưng cảnh-vật ấy phát hiện không bao lâu, một chập lại biến hiện ra cảnh-vật khác. Trông những cái ảo-cảnh ấy không khác gì xem ở trong chớp bóng vậy.

Trong bể lại còn một cái quái-tượng nữa ta thường gọi là « rồng lấy nước » : nước bể bị gió lốc cuốn lên thành như cái hình xoáy tròn ốc trông xa như cái cột thủy-ngân ở trong ống hàn-nhiệt-kế, ở giữa nhỏ, hai đầu to, tuy nói là nhỏ mà trục-kính của nó thông-thường cũng đến lai trăm thước tây, cao độ đến một kí-lô-mét ; sức nước bị cuốn lên mạnh không gì bằng, nếu tàu thuyền gặp phải thường đến nguy hiểm ; những khi bão-tố, cái quái tượng ấy thường có khi bốn năm chỗ đồng-thời tịnh-khởi ; vậy mà có một cách trừ được là dương khi trận gió lốc nổi lên, đem súng đại-bác bắn riết một chập thì trận gió ấy bị đạn đại-bác phá tan không cuốn nước nữa.

T. H.

Cuộc công-thái sáu triệu

Tin của MM Cucherousset và Nguyễn-Vĩnh điện về phủ Toàn quyền :

« « Từ Thanh-huyện trở đi, suốt dọc đường không có nhà Điện-báo nào ; chiều thứ sáu, lúc 15 giờ, chúng tôi ở huyện Hương-khê khởi hành, đi bằng một chiếc xe ô tô ở Hà-tĩnh mà qua Trường Lạp đến đèo Đanz lê ô-tô chỉ đưa chúng tôi đến đò Gia-phố mà thôi, song vì hôm ấy tiết trời mát mẻ, cho nên chúng tôi đi được tới đồn Phước-trạch và nghỉ đêm ở đó. Chúng tôi có dừng lại đồn-điền của M.. Bùi-huy-Tín ở Lộc-yên, rộngước 1400 hectares (mẫu tây), trồng được 60.000 cây cà phê và 20.000 cây cau. Nhưng chẳng may các cây cau ấy, đã mười năm nay bị một thứ bệnh dịch nó làm hại các vườn cau ở hạt Hương-khê nhiều lắm, Vì miền đó là nơi khuất nẻo cho nên chưa khảo cứu được cách trị bệnh ấy, hình như tại gió mùa bên Lào đổ chiều mà làm hại, miền ấy ngày trước là nơi rất trù-phú.

Sáng thứ bảy, tức 6 giờ, chúng tôi ở Phước trạch cỗi ngựa đi, chừng 10 giờ thì đến Tân-ấp vào đồn điền M. Coudoux. Kể cả đồn-điền Kê-mai cách đó 15 kilomètres thì được 27.000 cây cà-phê đang sinh nở tốt lắm.

Quan Giám-binh ở Đồng-hới và quan đồn Minh-cam có đưa cả cu-li và ngựa đến đón chúng tôi tại Tân-ấp. Đi nữa thì lỗ lăng cho nên hôm ấy chúng tôi phải ở lại và ngủ đêm ở Tân-ấp. Nhân thế chúng tôi đi qua đến Thanh-lang, là một cái vũng lớn ở về đàng sau một miền trồng cau và gỗ lim.

Sáng chủ nhật, chúng tôi lại cỗi ngựa đi, cách Tân ấp hai kilomètres thì hết quảng đường phẳng, chúng tôi qua núi mà đi về phía bống-cao là một xã rất lớn ở trên sông Rao-nay. Đương ở trên núi mà nhìn xuống thì là một cảnh đồng tốt đẹp vô cùng. Ở đó, chúng tôi lấy thuyền đi theo lằng cho đến Minh-cam, vừa đi thì tới nơi. Ở đó thật là một nơi tiêu cảnh, chúng tôi xem ra lại có phần hơn lằng Hương khê nhiều, cây cối rất nhiều. Ở đây cau không bị hại như là ở Hương-khê.

Chúng tôi có vào xem các đồng ở Minh-cam. So với các đồng ấy thì đồng Hương-lích chỉ là một cái hang đá xoáng không thấm vào đâu. Sáng hôm nay, khi 9 giờ, chúng tôi biệt Minh-cam. Quan công-sứ Đồng-hới có cho đem xe đón chúng tôi tại Minh-cam. Chúng tôi cứ theo bờ sông Nan-đa đi, qua Ba-đồn là một cái chợ rất lớn. Những ngày phiên thì những thuyền ở như cái cối thủy-ngân ở trong ống hàn-nhiệt-kế, ở giữa nhỏ, hai đầu to, tuy nói là nhỏ mà trục-kính của nó thông-thường cũng đến lai trăm thước tây, cao độ đến một kí-lô-mét ; sức nước bị cuốn lên mạnh không gì bằng, nếu tàu thuyền gặp phải thường đến nguy hiểm ; những khi bão-tố, cái quái tượng ấy thường có khi bốn năm chỗ đồng-thời tịnh-khởi ; vậy mà có một cách trừ được là dương khi trận gió lốc nổi lên, đem súng đại-bác bắn riết một chập thì trận gió ấy bị đạn đại-bác phá tan không cuốn nước nữa.

T. H.

Điện-tín của ông Cucherousset

Đường đi từ Hanoi đến Vinh không được thuận tiện. Số chỗ đỗ tăng thêm lên. Cần phải đặt chuyến xe đi đêm. Cái hàng cơm lớn ở Vinh đã sửa sang lại hẳn, tốt lắm, khách đông. Hàng cơm Roudet cũ, bây giờ gọi là hàng cơm Alliés, quản lý là người Trung-hoa, không được đủ mọi sự thuận-tiện theo lối Âu-tây. Hiện có nhiều nhà 15-sự đi lại, nên có rẻ rằm nữ!. Sáng hôm thứ năm, chúng tôi đi xe thẳng 12 kilomètres trên chỗ đường đắp với quan Công sứ và quan kỹ-sư. Những quãng vì nước to mà đứt ra vào khoảng từ Vinh đến Sông-cả tức là chỗ đặt thêm bốn cái cầu. Các cầu mống đã đặt đường sắt được, và cho xe hỏa chạy quãng ấy. Hiện nay trên Sông-cả gần cái cầu lớn đã thấy bến sắp thành lập. Cái cầu lớn ấy dài 400 thước. Cột làm xong rồi. Buổi chiều chúng tôi đi xe ô-tô về Vinh, đi đường đê và đường Napé. Chúng tôi đi đến Bến thủy. Sang bên kia đò thì chúng tôi gặp quan Công-sứ Hà-tĩnh đi ô-tô đợi ở đó. Chúng tôi đến Linh-cam xem-xét công việc làm cầu trên sông Ngàn-sơn. Chúng tôi ngủ ở đồn khố xanh Sau chúng tôi đi ô-tô trên đường bộ và trên đường hỏa-xa cho đến Hoa-duyệt. Các nhà ga đều làm xong cả. Ở hòa-duyệt có nhiều chỗ phải đắp thực nhiều mà nhiều chỗ phải đào thật sâu. Đến đấy, có ngựa sẵn, chúng tôi bỏ đi đến Ngân-rơn gần chỗ cầu lớn mà phần gạch đá đã xây xong rồi. Sau chúng tôi đi trên đường hỏa-xa rồi lại sang đường bộ. Phong cảnh đẹp lắm. Hồi mười một giờ thì tới con đường đi từ Hà-tĩnh đến Chu-lê. Đến đó thì chúng tôi bèn lên ô-tô đi. Hồi mười một giờ rưỡi thì chúng tôi tới Chu-lê là nơi huyện-lị huyện Hương-khê. Chúng tôi ăn cơm ở đó.

Hương khê là một miền rất giàu nhất là nhờ về nghề trồng cau. Nương cau lại bị một thứ dục công việc làm nại, mà thứ dục ấy nay chưa xét rõ ra là thế nào. Cũng con tình sâu khác như là gạo, ngoc, hòa-ngô, chè, dừa, cau rất ngon. Sau chúng tôi có đến thăm đồn điền M. Bùi-huy-Tín ; đồn điền có 6.000 cây cà phê, 400 con bò, có giống cả nữa.

Hồi 17 giờ thì chúng tôi tới đến khu xanh Pauc-nguồn đi ô-tô, đường ấy trời mưa thì xe không đi được. Hôm thứ bảy khởi hành ở Phước-trạch đi ngựa. Sang sông Ngân-sơn xong, thì chúng tôi đi trên đường hỏa-xa. Từ đó cho đến Tân-ấp là 14 kilomètres, đắp xong cả rồi. Đến đồn-điền Coudoux, quan Sứ Hà-tĩnh trở lại. Chúng tôi gặp quan Giám-binh Đồng hới, quan đồn Minh-cam đến đón và có đem ngựa đến. Buổi chiều chúng tôi đến thăm Thanh Lanqua cách Tân-ấp 8 kilo-mètres, để xem cảnh có ích một ngày kia sẽ đặt đường hỏa-xa từ Xiêm-la, Cao-mênđi đi thẳng đến Saigon.

Hôm chủ nhật khởi hành từ Tân-ấp, đi qua cái đèo sau nay lập đường hỏa xa Vinh — Đồng-hà sẽ đi qua. Miền ấy rất đẹp, bỏ hoang, nhưng thích nghi cho việc trồng cà phê. Con trai M.Cadoux năm nay 14 tuổi có đi với chúng tôi đến tận đồn điền của hắn ở Kémai cách Tân-ấp 14 kilomètres.

Đi qua đồn-điền 20 kilomètres nữa, thì chúng tôi đến ngựa lại ở Đông-lao, đến Đông-lao thì có ô tô đợi. Phong cảnh rất đẹp. Chúng tôi xuôi sông Song-nay từ trưa, đến 5 giờ thì tới nhà quan đồn Maulmi ở Minh-cam, Minh-cam ở trên bờ sông, rất đẹp, trước đối diện với quả núi rất khó lên, trong núi ấy có hang, cảnh tượng rất xinh, mà tiếng vang rất lạ. Miền ấy giàu, nước tành, lắm chim. Sáng hôm thứ hai, hồi 9 giờ, chúng tôi khởi hành ở Minh cam, đi ô-tô. Chúng tôi đi xem cho Ba-đon, trưa thời tới Đồng-hới, buổi chiều chúng tôi đi coi coi xương chơm đồ gỗ.

Có tiền mà giữ một chỗ không tìm cách để làm cho sinh sôi nảy nở ra ấy là có tội với nước nhà đó, vì trong nước hiện đương cần đến tiền để làm đủ mọ xe-lửa, xe-lửa mà làm xong thời suốt dân gian đều được giàu có thịnh vượng.

VIỆC HANOI

Các phái-viên về Huế. — Chừng đến sáng ngày 21 này thì các phái sẽ vô Huế xem xét con đường nay mai, sẽ đặt đường sắt. MM. Bùi-huy-Tín và Trần-văn Quang cũng có chân trong phái-bộ ấy. Ở Nam-kỳ chính-phủ cũng cử một phái bộ ra phía Bắc Trung-kỳ xem xét con đường ấy để g mà về cổ động cho cuộc công-thái 6 triệu đồng. Chắc các phái-viên Nam Bắc đi tới Huế thì sẽ gặp nhau.

Đấu-xảo Marseille. — Các nhà thương-mại và kỹ-nghệ có hàng hóa đem đấu-xảo Marseille thì chúng cuối tháng này sẽ xuống tàu *Asay le Rideau* cả. Trong các nhà thương-mại ấy thì có M. Nguyễn-văn-Qui chủ hiệu bán đồ khảm ; M. Vũ-Phương làm nghề cắng da các giống vật ; M. Phùng văn-Kim bán đồ đồng ; M. Nguyễn-văn-Vinh bán chiếu ; M. Đặng đức-Thâm bán đồ *đăng-ten* ; M. Ngô-văn-Phùng bán đồ thiếc cùng mười người con gái khâu đầm và bán hàng *đăng-ten*.

Năm chục đồng bạc bỏ trong lọ chôn kỹ một chỗ, ba mươi năm nữa, vẫn chỉ có năm chục mà thôi. Mua một vé Quốc-trái 50 đồng thời ít nhất cũng thành được 100 đồng.

Hải cốt quan Chưởng-lý Vacher đi về Pháp — Linh cữu quan Chưởng-lý Vacher ngày hôm qua đã đưa xuống Haiphong chuyến xe hỏa 1 giờ 3c để đợi tàu đưa về quê-quán.

Tòa án cai-trị. — Các Tòa cai-trị ở Đông-Pháp đã do chỉ-dụ quan Giám-quốc ngày 6 Septembre 1921 sửa đổi lại như sau này :

Ở Đông-Pháp có hai tòa án cai-trị, một tòa ở Hanoi và một tòa ở Saigon.

Tòa Hanoi thì xét về các việc ở Trung-Bắc-kỳ và Quảng-châu-loan.

Tòa Saigon thì xét về các việc Nam-kỳ Cao-mên và Ai-lao.

Các viên hội trong Tòa án cai-trị đều do quan Toàn-quyền bổ trong hạn ba năm sau khi hỏi ý kiến các quan thủ-hiến trong xứ và quan tổng-trưởng việc Tư-pháp. Mỗi một tòa thì có một quan thẩm-phán tòa Thượng-thẩm làm chủ tọa ; hai quan cai trị có bằng cử-nhân luật-khoa và đã tổng-sự ở Đông-Pháp được mười năm làm cố-vấn.

Một quan cai-trị làm lý-viên của Chính-phủ, cũng phải hợp lệ như trên kia. Quan Toàn-quyền có thể ký nghị-định bổ một viên tham-tá bản xứ có bằng tốt-nghiệp trường Cao-đẳng Hanoi làm chức lục-sự.

Tòa án cai-trị cứ mỗi tháng hai lần họp tại Tư-pháp viện, định vào ngày thứ tư trong tuần lễ thứ nhất và ngày thứ tư trong tuần lễ thứ ba.

Nếu có nhiều việc thì quan chánh Hội-đồng có thể đặt thêm những phiên phụ.

Bấy lâu mơ tưởng sông Hương,
Nhưng chưa có đường xe-lửa về ra.
Muốn cho có đường hỏa xa,
Thì mua công-thái kẻo mà chống ngang.

Tăng thuế thương-chính. — Phòng Thương-mại Hanoi bá cáo cho các nhà thương-mại rằng, Thương-chính nha đã dự thảo một tờ đặt lại thuế thương-chính ở Đông-pháp theo như chỉ dụ ngày 28 Mars và 29 Juin 1921, trừ ra có tư xin bến Bộ sửa đổi thì không kể.

Tờ dự thảo lấy hiến để tại phòng Thương-mại Hanoi, các nhà thương-mại cần đến xem và bàn bạc thế nào thì cứ lại phòng ấy, cái ý kiến của các nhà thương-mại cần phải biết trước ngày 1er Mars.

Cứ như chỉ dụ trên ấy thì thuế tăng lên nhiều lắm, có thứ hàng-hóa tăng đến 300 °..

Các thuế mới ấy nội trong tháng ba tây này sẽ thi hành, vậy các nhà thương-mại muốn thỉnh cầu điều gì thì phải kịp trình chính-phủ biết. Vậy phòng thương-mại chỉ nhận những giấy thỉnh cầu ấy cho đến ngày 22 Février là cùng.

Cho Nhà-nước vay là chắc nhất mà lợi nhất

Hội bảo trợ các trẻ con vô thừa nhận. — Chiều hôm qua, hồi 17 giờ rưỡi Hội bảo-trợ các trẻ con vô thừa nhận đã họp tại tòa Đốc-lý.

Hội-đồng đã mời quan Thống-sứ Monguillot, quan Docteur Le Roy des Barres chánh sở Y-tế Bắc-kỳ, quan Thiếu Hoàng-trọng-Phu làm danh dự hội-trưởng. Hội-đồng bầu M. Grawitz làm hội-trưởng được 35 phiếu.

Các viên hội-đồng trị-sự thì có : MM. Manau, Mourlan, Jaspar, Sauvage, Larrivé, Delrie, Bonas.

Mmes Bourrat, Mus, Piglowski.

Bà Đốc lý Mourroux thì bầu làm danh-dự hội-trưởng của các bà.

Các hội-viên ta thì các ông bà sau này được bầu vào hội-đồng trị-sự.

Mmes Bà Tsiên Hà-đông.
bà Đào-huống-Mai.
bà Nguyễn-Liên.

MM Bùi-huy-Tín,
Hoàng-quang-Hương,
Lê-thuận-Khoát,
Hòa-Ký,
Nguyễn-văn-Tâm,
Nguyễn-qui-Toại,
Nguyễn-nể-Hữu.

M. Hoàng-quang-Hương là hội-viên thành-phố có nói mấy lời sau này :

Thưa các bà, các ngài,

Tôi xin thay mặt các hội-viên Annam của *Hội bảo-trợ trẻ con vô thừa nhận* mà ngợi khen và cảm ơn bà Piglowski và về cái ý sáng kiến rất can đảm của bà, tấm lòng tận trung của bà đối với việc tổ chức nên cái hội làm phúc này.

Tôi xin cảm ơn các bà và các ngài cùng với chúng tôi mà tỏ lòng ân nghĩa đối với bà Piglowski.

Tôi xin chúc cho cái hội mới thành lập này được thịnh vượng và trường thọ.

Bà Piglowski có đáp lại mấy lời.

Đến 8 giờ tối thì hội đồng giải tán.

Ai không mua vé Quốc-trái là để hối-hận về sau. Thấy người ta trúng số được thiệt, mình không được, của vào tay người, ấy mới rối-xa

Tòa Thương-thẩm. — *Việc cố sát người Khách ở Yannamfou.* — Chiều hôm qua mãi đến 6 giờ tòa mới xét xong và tuyên án tha tội cho tên Đào-văn-Vi can về việc cố ý bắn chết người Khách tên là Hoang-thé-Tsan nhưng bắt phải bồi 3000 đồng cho nhà khổ chủ và chịu tất cả tiền phí tổn.

Sáng hôm nay tòa Thương-thẩm xử những việc sau này :

Xe ô tô đè chết người — Một hôm tên Nguyễn-v-Tạo cầm máy ô-tô của công-ty Immobilière Hanoi sang bên Gia-lâm, chạy nhanh quá, để chết 1 một bà lão đương chơi với đứa bé con ở vệ đường. Bây giờ mở máy chạy nhanh quá, hãm không kịp xe dâm cả lên vệ đường, đỗ mất một cái cây nữa. Còn đứa bé con chỉ bị thương mà thôi.

Tòa án Trùng-trị Hanoi phạt tên Ng-v-Tạo 2 tháng tù và bắt công-ty Immobilière phải chịu các tiền phí-tổn.

Tòa Thương-thẩm y án.

Cũng vì cờ bạc. — Tên Lê-văn Cả làm bồi cho một người Tây. Một hôm vì thua bạc, ăn cắp của chủ hai cái áo ba-đờ-suy, một cái áo cũ và một bộ quần áo bằng dạ mới đem cầm để giả nợ. Khi tên ấy đem những đồ ấy xuống gác, có người bồi khác trông thấy hỏi thì tên ấy nói rằng đem xuống để chải bụi.

Tòa án Trùng-trị Hanoi phạt tên Lê-văn-Cả một năm tù.

Tòa Thượng-thẩm giảm tội cho tên ấy xuống 8 tháng, vì tên ấy đã chuộc những quần áo ấy giả lại chủ rồi.

Còn nhiều việc khác nữa, chiều hôm nay đang xử.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

Cuộc Quốc-trái này chỉ cần đến 12 vạn người mua mà thôi, nghĩa là trong một cõi Đông-Pháp một nghìn người mới được có 6 người mua. Như thế thì chắc là không đủ vé mà bán cho khắp mọi người ; ai muốn được trúng số một vạn, phải nên mua vé ngay kẻo chậm.

N°23

TRA-HOA-NỮ

(La Dame aux Camélias)

Trước-giả : ALEXANDRE DUMAS FILS

Dịch-giả : NGUYỄN-ĐỖ

...Cái giống đàn ông ấy, có điều họ không dám trông mong được lấy một lần, thế mà cho họ được lâu dài, đáng lẽ họ phải lấy thế làm thỏa lòng rồi mới phải, họ lại không thế, lại còn muốn tình-nhân phải khai xuống cả những sự đương thời, những sự quá-khứ, cho đến cả những sự về tương-lai nữa. Khi họ đã quen thuộc nết rồi, thì họ lại muốn lấn đoạt người ta, muốn làm ông cha người ta kia, mà họ muốn những gì đã cho họ được như ý rồi, họ lại càng thêm khó tính. Nếu bấy giờ tôi lại quyết kén lấy một người tình-nhân nơi nữa, thì tôi muốn rằng người ấy phải có ba nết rất khó mà có được nay, là phải nhắm mắt mà tin tôi, phải thần-phục tôi và phải cho kín đáo.

— Vâng, thì mình muốn thế nào, tôi xin được thế.

— Để rồi ta xem đã.

— Vậy chờ đến bao giờ ta mới xem đấy ?

— Để về sau.

— Sao vậy ?

Các-nương gạt tay tôi ra, cầm một bó hoa trắng đỏ để đó từ buổi sáng, nàng rút lấy một bông mà cắm vào khuyết áo tôi :

— Bởi vì, bởi vì rằng những tờ điều-ước kỳ hôm nào không thể thi hành ngay hôm ấy được.

Sực đó thật là dễ hiểu. Tôi mới ôm chặt lấy nàng mà hỏi rằng :

— Vậy chờ bao giờ tôi lại được gặp mình ?

— Bao giờ bông trà này đổi sắc.

— Bao giờ nó mới đổi sắc cho ?

— Ngày mai, vào khoảng mười một giờ đến nửa đêm, mình đã bằng lòng chưa ?

— Mình còn phải hỏi tôi à ?

— Việc này không được nói nửa tiếng với bạn mình, với *Buy-đăng*, bất cứ với ai cũng không được nói, nhé !

— Tôi xin đoan với mình.

— Giờ, mình hôn tôi đi, rồi ta cùng ra phòng ăn.

Nàng giơ miệng cho tôi hôn, sửa sang mái tóc lại ; rồi nàng với tôi cùng ra khỏi phòng đó, nàng thì lên giọng hát, tôi thì gẫn hòa đại. Ra đến phòng khách, nàng dừng chân lại, nói nhỏ với tôi rằng :

— Tôi ra đáng sẵn lòng mà bằng lòng với mình ngay như thế, hầu mình lấy làm lạ lắm đấy nhỉ ! Mình có biết tại sao không ?

— Thế nào. *Các-nương* đấy, anh nói sao ?

— Thật là một vị thiên-thần, tôi mê người ấy lắm.

— Tôi không ngờ, anh đã nói cái ấy với nàng chưa ?

— Đã.

— Nàng có nửa sẽ tin anh không ?

— Không.

— Không như *Buy-đăng* đâu.

— Ả có hứa với anh à ?

— Nó còn cho tôi hơn thế nữa kia, anh ạ. Không ai ngờ, con mụ *Buy bạch noa* béo lẳy mà còn khá lắm !

CHƯƠNG THỨ XI

Kể đến đó, *Ái-minh* ngừng câu chuyện lại, nói với tôi rằng :

— Bác đóng cửa sổ lại hộ tôi, tôi đã hơi thấy lạnh. Để tôi lên giường nằm !

Tôi bèn khép cửa sổ lại. *Ái-minh* bấy giờ còn yếu lắm, chàng bỏ áo dài mặc trong nhà ra, rồi trèo lên giường nằm. Chàng đặt đầu xuống gối mà nghỉ trong một hồi lâu, coi như người mới chạy một thôi dài mà mệt mỏi, hay là người nghĩ đến những chuyện khổ-não thuở xưa mà xôn xao trong dạ. Tôi mới nói với chàng rằng :

— Có lẽ bác nói nhiều quá. Thôi để tôi về cho bác nghỉ nhé ? Đến hôm khác bác lại kể nốt câu chuyện ấy.

— Bác nghe chán rồi chăng ?

— Có lẽ nào.

— Vậy thì tôi xin kể hết ; nếu bác để tôi nằm một mình thì tôi không ngủ được đâu.

Ái-minh lại kể rằng :

— Khi tôi về đến nhà, tôi không cần phải nhớ lại, những sự vật đó cũng vẫn còn hiển-hiện trong tâm trí tôi. Tôi không đi nghỉ. Tôi mới ngồi tôi nghĩ đến câu chuyện tình-cờ trong ngày hôm ấy. Sự gặp gỡ, cách vào trình diện, điều *Các-nương* đã hứa với tôi, bấy nhiêu việc đều mang chóng thế, mà trước khi ai đã đám ngờ ; có lúc tôi lại cứ tưởng rằng tôi mê ngủ. Tuy vậy, một người đến nỗi xin nàng điều đó, mà *Các-nương* hứa ngay đến hôm sau, thì sự đó cũng không phải mới lần nay là một. Nàng *Các-nương* đã làm cho tôi có một mối cảm tình rất thâm sâu từ trước, cho nên tôi đã nghĩ vậy, mối cảm-tình ấy cũng vẫn không phai lạt chút nào. Tôi cứ đinh-ninh không muốn cho nàng là một gái nhơ nhăng, kẻ chăng thuyền cũng bội với nàng. Lòng tôi lại có cái vinh-quang mà tất cả các bạn ta-nay ta ai cũng có ; tôi gắn tin được rằng nàng cũng chia sẻ cái lòng quyến luyến của tôi. Tuy vậy, mất tôi cũng đã được trông lắm cái gương trái lẽ, tôi thường nghe nói rằng cái ái-tình của *Các-nương* là một thứ hàng đắt rẻ tùy thời. Nhưng ngẫm lại, cái tiếng tiếng ấy thật không thích-hợp với cái cách nàng vẫn tỏ chối xua đuổi ông bá-tước thanh niên ta thường được gặp ở nhà nàng ! Hoặc giả có kẻ nói rằng tại ông bá-trước độ không được vừa lòng nàng ; mà nàng thì đã có ông công-tước nuôi một cách rực rỡ như thế, nên nàng muốn phải kén cho kỳ được nhân-tình vừa ý. Vậy chờ sao nàng lại không thuận lấy *Ngạc-tôn* là một gã khán trai, lém lỉnh, lắm tiền, mà coi ý nàng lại muốn kén tôi, là người nàng đã cho là ngu xuẩn ngay lúc mới gặp tôi lần thứ nhất ? Hật có lẽ khi nhìn sự sẩy ra trong một phút mà mạnh bơn những công trình đeo đuổi hàng năm. Trong bấy nhiêu người ngồi ấy, chỉ có một mình tôi thấy nàng đứng dậy mà lấy làm lo ngại. Tôi đã chẳy theo nàng tôi đã cảm động đến nỗi không che đậy được, tôi đã khóc mà hôn tay nàng. Cái dịp ấy với những khi ngày ngày tôi đến hỏi thăm trong khi tháng nàng đau yếu, hai điều đó đủ làm cho nàng không dám coi tôi như những người nàng đã biết từ xưa.

(Còn nữa)

PRIOR

Rượu sâm-banh tốt lắm

Nó là Vua các thứ rượu có bọt, mà lại là một thứ rượu có bọt của Vua dùng.

Société Française des Vins Mousseux Naturels

Ông B. BLOCK, làm đại-lý ở Hanoi.

Phòng các nhà có biệt đề đến tận tủ có đủ thứ hiệu thứ rượu này.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam Việt phải đau nước, phải ngộ bệnh, phải đau khi quán mà đã chữa thuốc không phải phương, hoặc là đã không chữa chết nào cả: này hỡi những người phải đau khi quán đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi; này hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tiểu. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau này không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người cứ biểu không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì cái tính con cái yếu đi, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nên các người không muốn giống Nam Việt bao mòn đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì cứ chữa bệnh đi mới được.

Vậy tôi xin viết thư cho hiệu Bác-chỉ MONTÈS số 84 *Paul Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, tối uống một thìa xúp, uống một lọ, thì ít ấy khỏe mạnh và hớt đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ . . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Cả một ve . . . . . 2 $ 25

DẦU GAN CÁ THU

Một lọ . . . . . 12 f. 00

Thuốc chữa bệnh hen rất thần-hiệu

SIROP N)

Một chai. . . . . 1$ 60

Thuốc viên « Pilules Pinck »

Một lọ. . . . . 4 f. 45

Sau lọ. 24 50

Thuốc bổ huyết

« LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ . . . . . 11 f. 50

LE SIROP D HEMOGLOBINE BYLA

Một lọ . . . . . 12 f. 00

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt dịch như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa hay thường hay hại người hết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thôi biết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ủ người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 84 phố Paul-Bert, Hanoi

NHÀ-ĐỂ HÀNG-ĐỒNG

76, Phố Hàng Đồng Hanoi

Nhà đẻ quan Docteur PAUCOT có 40 buồng sạch sẽ, tĩnh mạc, đèn máy, đã dùng như phòng khách Ô-tô, có người hầu hạ nước nôi, giặt giũ, và phát áo lọt lòng, sữa, chai nước nóng cái và có rỉ, có xiêm.

Sự trông nom lại có bà Sages femmes sẽ tử chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-đẻ hàng Đồng để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tôi ngày nào cũng lên thăm hết mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đẻ ở nhà cũng được.

Ai bằng buyết, tiền sản, huyết bạch, kiêm boi muốn chữa để vào chữa cũng được (nằm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 10$00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 15.00
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. 20.00

Kín vào tự do

3257

Thưởng hàm vì việc quốc-trái — Những người có tên sau này, vì đã có công cổ-động trong việc quốc-trái năm 1920, đều mông đức-cách thưởng hàm tăng cửu phẩm bá-hộ (9-2)

MM Trần-khắc-Cẩn, Phạm gia-Hoạch, Dương-viết-Vy, Cao-v-Liên, Đoàn-trọng-Khuyến.

CẦN NGƯỜI LÀM VIỆC

Sở Chiếu-bóng Service cinématographique) ở phủ Toàn-quyền cần một người vận máy xe ô-tô thực giỏi. Xe máy hiệu « Peugeot » 24/30.

Ai có bằng thì đến mà xin. Lương sẽ định theo công-việc làm.

3210

Xe-điện với ô-tô đụng nhau. — Sáng hôm qua, lúc 11 giờ 50, ở đường làng Bưởi cái toa máy xe-điện số 21 với một cái ô-tô chở đồ của sở Tân-bay ở trong trường máy bay đi ra đụng phải nhau. May không việc gì đến người, chỉ hư máy xoàng mà thôi.

Lại cái nạn ô tô nữa. — Ngày thứ bảy, một chiếc ô-tô của công-ty vận-tải đi đường Sơn-tây tới chỗ kilô-mét 15 thì đụng phải một cái xe tay, trong có một người dân bà ngồi, ngã lăn xuống đất rớp cả gỗ mà tay trái. Người cu-li thì không việc gì.

Cũng cái ô-tô ấy, chạy được chừng hai trăm thước nữa, lại đụng phải một đứa trẻ con đang chơi với các trẻ khác ở đường cái. May cái chẳn bùn đầy mạnh thắng bẻ bẩn ra ngoài nên chỉ bị thương nhẹ mà thôi. Cả hai người bị chiếc ô-tô ấy đánh ngã đều về Hanoi cả

Lại cái nạn ô-tô thứ ba. — Cũng ngày hôm ấy lúc 17 giờ 30 ở phố Sinh-từ có một cái ô-tô đi qua đụng phải một đứa trẻ con bị thương. Người tây ngồi trên xe ấy đã đưa thằng bé con giao trả cho cha mẹ nó.

Sở Cẩm đang xét xem lỗi tại bên nào.

Đồng tiền đánh bạc, một được mười thua, thua thì mất vốn, tiền mua công-trái, được kể muôn vàn, vốn lại còn độ, thêm lãi gấp hai.

VIỆC BẮC-KỲ

HÀ-ĐÔNG

Một dịp hiếm có. — Chiều hôm 9 Février quan chánh Công-sứ Hà-đông có về tại phủ-lỵ Ứng-hòa diễn thuyết cho dân về việc công-trái dùng làm đường xe hỏa Vinh — Đông-hà.

Đúng 3 giờ rưỡi thì xe hơi ngài tới nơi, các chánh phó tổng lý-trưởng, hương hội, kể có ngàn người đứng trước sân công-đường nghe ngài hiểu dụ. Ngài nói một hồi lâu toàn bằng tiếng Việt-Nam cả.

Đại khái ngài nói: các thầy chớ nên hiểu lầm cuộc công-trái này như các cuộc công-trái mấy năm trước đâu! Các cuộc công-trái trước là chánh-phủ Đại-pháp vay để sửa sang bên Đại-pháp, chứ cuộc công-trái này là chánh phủ Đông-pháp vay dùng về việc ích-điểm hai chỗ phủ-cường cho dân Việt-Nam. Mỗi một phiếu có năm chục đồng mà mỗi năm lại được dự bốn lần số, mà được nhiều số tràng. Các thầy bỏ tiền ra trước vì nghĩa vụ ái quốc muốn cùng đồng bào trong tam kỳ đều bước lên con đường tiến bộ mưu ích quốc lợi dân, sau cũng được lợi. May ra số đó trúng được vạn bạc thì thà bỏ mà phong lưu. Sáu bảy chục đồng, tìm nơi kín đáo, tụ họp đánh bạc, được chẳng bạo, thua thì tuyệt vọng, chứ mua phiếu vận đỏ trúng hàng vạn hàng nghìn, mà không trúng nữa thì cuối bạ mươi năm lại cũng được một thành hai! Mua về quốc-trái là một dịp tốt vô song, vừa làm giàu cho nước, vừa thêm của cho mình. Dịp tốt xin chớ bỏ hoài.

Ai mua từ 6,7 phiếu trở lên sẽ được thưởng hàm.

Các thầy lại phải biết rằng: « không phải là nhà nước bán phẩm hàm, là thưởng cái nghĩa vụ tận trung, đối với nhà nước đó. Các làng có phép bán ngôi thứ, khao-vọng, nhưng phải thỏa thuận, để lấy tiền mua trái-phiếu, về sau làng nào tăng có thể mang cái trái-phiếu đó ra nhà Ngân-hàng cầm được bốn chục đồng bạc về tiêu vân vân . . . »

Hai Ứng-hòa là đất văn-vật, gặp một việc công-ích vĩ đại này mà lại không tận tâm ra! Nghe dân bạt này mua, có linh trăm phiếu, ao ước rằng những nhà nào có tiền trong lọ, dưới đất, nên nhân dịp qui hóa vô song này mang ra cho nhà nước vay, trước là giúp nước, sau là lấy lợi vừa tiền vừa phẩm hàm.

Một điều đáng nên ngạc-ngán cho việc cải-lương hương-chính. — Lần này có lẽ là lần thứ một chục mà làng Do-lộ thuộc huyện Thanh-oai rục-rịch về sự cải lương hương-chính! Mà có lẽ chính cũng là lần này mà làng ấy sẽ thành ra *cải lương hay bất lương đây!*

Trước kia kể đã mấy mươi lần quan Thiếu Hà-đông, quan Thượng Hà-đông, quan Huyện Thanh-oai, quan Trợ Thanh-oai (quan Huyện và quan Trợ trước) từng về tận đình làng ấy để thu-xếp cho dân về sự cải lương, nhưng — than ôi! — cũng là bỏng công mất cả! Mà ngay mới đây lại xảy ra một chuyện rất nên ngạo ngán cho sự cải lương làng này:

Số là hồi 4 giờ chiều thứ năm (9-2-22) vừa rồi, ở làng Do-lộ có xảy ra một chuyện đánh nhau rất kịch-liệt: quan Trợ Thanh-oai, ông chánh sở tại và ông chánh hội-đồng cải lương xã ấy đến có bị thương tích cả, nhất là ông chánh hội-đồng cải lương thì bị nhiều thương tích rất đau.—Gốc rễ sự đánh nhau này là chỉ vì ở sự cải lương với không cải-lương mà ra.

Nguyên vì làng ấy xưa nay công-điền công-thổ quán phân về chỉ g ra làm sao; miếng tốt phần người to miệng, miếng xấu phần kẻ vai chẳng thấu trời, nên chi ai nấy vẫn mong ở sự công bằng của các người dân anh dân chị. Mới rồi đây nhân có giấy xức toàn hợi phải nhất luật cải lương, thì ông tiên chỉ Lê-đình-Huyến được cử làm chánh hội-đồng; ông này đã ngót 10 năm nay, biết việc cải lương ở dân mình còn là khó lắm, nên đã nhất định từ hẳn mọi việc xóm làng, không dây chi đến; nay nhân quan trên thật đã hết sức tận trợ cho việc cải lương, dân cử ông Huyến ra làm chánh hội thì công-việc trước nhất ông làm là đem quán phân công điền công thổ cho thương bộ đồng làm một cách thật công bằng minh bạch, sẵu rồi công nhau hưởng lễ. Việc này khởi sự làm đã mấy tháng nay, người ta lưỡng đã mừng thầm lưỡng việc này mà được êm-ả ổn-thỏa cả thì thật là một cái hạnh-phúc lớn cho dân này.

Ngờ đâu đó chính lại là một việc bất bình cay-độc của mấy kẻ trong làng nên chi thôn vừa rồi đây, nhân ngày kỵ-thần, người ta liền xoay ngay ra phương-diện đó mà sinh sự. Thành thử Thành-hoàng chẳng tế lễ, xôi thịt bỏ thối tha, đi chiêu quan, thì hồi 4 giờ ngày 9 quan phụ mẫu mới phái quan Trợ lên đình xử quyết cho. Nhưng tiếc thay đến lúc lấy thì cái khí tức nhau nó đã quá sói lên xông xộc mất rồi, nên sau khi quan Trợ vừa ra đến cổng đình thì ông chánh hương hội Lê-đình-Huyến liền bị đánh! Người bị thương chạy ra cứu cứu ở quan Trợ với cụ chánh, thì thành ra hai vị sau này cũng bị đòa lây! Ba người ngã lăn chồng lên nhau, lấm be lấm bết cả! Rõ tội-nghiệp! Nhưng cũng may vì thế mà trận ẩy lễ ra xô-xát nhau có bên đến lưu huyết, (vì một bên có 5 người, một bên có đến 50 người!) mà toại thành trò mấy người bị đòn cũng khá đau ra, thì chỉ lại là một tấn hài-kịch khá bực mình mà thôi vậy! Mới sau phải cầu cứu đến linh trú ở huyện lên và tráng hàng tổng mới dẹp yên được.

Việc này nay còn đang kiện nhau; sự thắng phụ là còn nhờ ở cái lương công bằng của các bậc phụ mẫu dân và có lẽ cũng còn nhờ ở cái Thần đeo đó của đôi bên nữa, tà chẳng nói đến làm gì. Duy thấy cái quang cảnh như thế, thì ta cũng chạnh lòng ngán thay cho cái lòng cải lương của dân ta đó thôi

Lương-đình-Cải

Đụng phải ô-tô. — Ký báo 8 Février, về mục này, người xép chữ có in lầm M. Thân ra Thủy, và mồng 4 ra mồng 3, nay cải chính lại cho đúng. Hôm đó M. Thân là khán hộ thương hạng hạng nhì bị vắng ra đàn lầm, có sây-sát đầu và mặt, chứ không bị tan tật gì.

BẮC-NINH

Hỉ tín. — M bổ mộng Ngọc, làm thư-ký sở Hưu-trí Bắc-kỳ, quán tại Cổng hậu, huyện Võ-giang, ngày 17 tháng giêng vừa rồi đã làm lễ đẹp duyên với lệnh-ái quan cố Án-sát Quảng-yên Nguyễn-mậu-Trữ tại phố Ninh-xá.

Nghỉ đẻ. — Cô Lê-thị-Chung, trợ giáo tại trường nữ học đã được phép nghỉ 2 tháng để đi nhà đỡ, có cô giáo Hoa sang thay.

CHÍNH PHỦ TOÀN-QUYỀN ĐÔNG PHÁP

Phát-hành 123.600 trái-phiếu, giá mỗi trái-phiếu là

50 đồng bạc

CÓ RÚT SỐ, TRÚNG ĐƯỢC TIỀN

CHẲNG LÂM LÀ TRONG BA MƯƠI NĂM SẼ HOÀN LẠI HẾT

GIÁ TIỀN PHÁT HÀNH MỖI PHIẾU LÀ 50 ĐỒNG

Cả 123.600 trái-phiếu mỗi năm đều được dự bốn kỳ rút số. Mỗi kỳ rút số có những số được lĩnh tiền như sau này:

Kỳ rút số ngày 1er Juin và ngày 1er Décembre	
1 trái-phiếu được hoàn lại bằng	10.000 đồng
1 trái-phiếu được hoàn lại bằng	1.000 đồng
12 trái-phiếu được hoàn lại bằng	500 đồng
1.016 trái-phiếu được hoàn lại bằng	100 đồng
Kỳ rút số ngày 1er Mars và ngày 1er Septembre	
4 trái-phiếu được hoàn lại bằng	1.000 đồng
26 trái-phiếu được hoàn lại bằng	500 đồng
1.000 trái phiếu được hoàn lại bằng	100 đồng

Như vậy mỗi năm cả thảy có 4.120 trái-phiếu được hoàn lại bằng 471 200 đồng bạc mà trong số tiền hoàn lại ấy, có 2 lố là 10.000 đồng, 10 lố là 1.000 đồng và 76 lố, 500 đồng.

Kỳ rút số thứ nhất định vào ngày 1er Juin 1922

Những trái phiếu trúng số, thì ngày hôm 15 tới sau ngày rút số được lĩnh tiền, mà số tiền ấy phải trừ tiền thuế theo như lệ thường còn bao nhiêu thì lĩnh tại các ngân-khố ở Đông-pháp.

Tiền mua trái-phiếu sẽ nhận từ ngày 1er đến ngày 20 Mars 1922 tại tất cả các ngân-khố Đông pháp, tại các phòng giấy bưu-chính cụ thể, và tại tất cả các chi điểm của nhà Đại-pháp Hỉ-lợi ngân-hàng, không phải mất thêm phí tổn gì cả, mà cũng không có hạn chế số tiền nhận đến bao nhiêu là cùng. Song các sở bưu-chính chỉ được thu số tiền mua phiếu đến bảy hay là kém ra tới 10 phiếu mà thôi.

Chánh-phủ Toàn-quyền Đông-pháp được quyền giảm bớt số phiếu đến mua.

Mua 10 trái phiếu hay là hơn 10 trái phiếu thì phải nộp tiền ngay tức số; còn những số trái-phiếu mua ngoài cái số mười phiếu, thì lúc đến mua phiếu phải nộp một phần chia năm gửi tiền, nghĩa là mỗi một phiếu phải nộp ngay 10 đồng, còn thiếu lại bao nhiêu thì chậm lắm là lúc nhận giấy trái-đơn nhất định phải nộp nốt.

Những trái đơn nhất định sẽ giao cho các nhà mua phiếu ngay lúc hết hạn mua phiếu và trước ngày rút số kỳ đầu.

NAM-ĐỊNH

Thi thức tư. — Hôm 22 tháng chạp năm ngoái, quan huyện Mỹ-lộc lại mở kỳ thi thức tư lần thứ hai cho học-trò 11 trường trong huyện, thi tại đình Vị xuyên, tất cả được 1000 quyển ứng thi, mới rồi chấm xong được hơn 500 người đỗ. Hôm thi đỗ có quan Sứ và quan Thượng bản tỉnh về chứng kiến, các ngài lấy làm vui rẻ và có ngợi khen sự tấn tới của học-trò.

Quan huyện mở ra kỳ thi này thực là khích khuyến sự học cho hàng huyện một cách rất mâu nhiệm vậy

Ngọc-Thử, lại cảo.

VIỆC KINH-ĐÔ

Phá hòm mà ra. — Ở xóm Tứ-thầy phía nam nhà Ngu-binh cách Kinh-thành chừng 3 kì-lô-mét, một tên dân làng ấy đau bụng mà chết. Nhà nó rất nghèo, vợ con chỉ lo được ít nhiều, vừa mua được cái hòm mái chừng 4, 5 quan và khâm liệm sơ sài, rồi mượn lí người hàng xóm gánh đi chôn. Trong khi tổng chung, chỉ có một vài người thân-thích và mụ vợ cùng hai đứa con dại, đứa dắt đứa bồng theo sau cái hòm chồng than khóc nỉ-non. Trông thấy cảnh ấy, ai chẳng lấy làm đau lòng từ biệt sinh ly, thế mà ngờ đâu ở trong còn lắm điều vui, mới thật là giữa đời ít nghe thấy vậy.

Số là khi đến nơi chôn, vừa để hòm xuống mà đào lấy huyệt chôn, thời người vợ cầm nén hương đến trước hòm lạy xong thời ôm lấy cái hòm mà khóc, bỗng nghe trong hòm có tiếng động rục-rịch thời mụ vợ lấy làm khiếp sợ lắm, bỏng con bế cái tuông chạy vừa chạy vừa la; mấy người đang đào huyệt thấy người vợ bỏ chạy, chẳng biết việc gì, kêu lại, thời người vợ chẳng nói ra một điều gì, chỉ lấy tay trỏ vào cái hòm rồi chạy ra xa. mấy người thân-thích cũng những người đào huyệt không hiểu có gì trong ý, tưởng rằng người vợ thương quá mà phát điên thôi cũng không cái hòm khi huyệt mà chôn mau xong mà ra về. Khi đến khiêng hòm thời cũng chẳng nghe điều gì lạ, đến lúc để xuống huyệt thời nghe trong hòm có tiếng rên và động mạnh lắm; ai nấy ngạc nhiên mà có ý sợ cả, chúng nhìn nhau ngẩn ngơ rồi vác cuốc thêu chạy ra một khoảng xa đứng lại nhìn một hồi lâu thời chẳng thấy động dạng gì nữa, lại trở lại, vừa đến, thời thấy cái nắp hòm mở bùng ra mà người chết đã ngồi dậy, kêu mấy người kia lại mà nói rằng tôi vẫn còn sống đây, may quá, may quá! nhờ các anh kêu vợ con tôi đến đây cho có mừng, mấy người kia liền lại đỡ người ấy dậy, rồi kêu vợ con đến nơi thời quả nhiên mừng nấy còn có lấy gì cho cân mà sự hội hiệp đoàn viên nấy thật là đã có mấy nghìn vàng mà mua cho được. Thế mới biết đủ sự tại sinh nấy mấy ai có hạnh-phúc mà được gặp vậy.

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi

MÁY NÓI SỐ 248

Hiện tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chắn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mến lòng đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố,

3045 MẬU-THỊNH kính cáo.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch các bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà lắm ra không đủ được, lại biết thực trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày để có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 84 Hanoi,

Nay kính,

Ed. Montès,

Hội Đại Pháp Dược Hanoi.

寶 NAM-BẢO 南

16, Phố hàng Bồ, Hanoi

Bán-hiệu làm đồ vàng mạ rất khéo, trông rất sáng-sủa, vẻ thời-nghi.

Ai hàng chậu Vinh-thịnh-long, ân giấy khen khắp nơi, tim kiếm và kim-khánh (huân Kinh và kiểu Bắc.)

Ân các thứ mặt-đá thực đẹp làm nhẫn.

Ai giờ chẳng làm vàng đồng tốt, đúng cân và chóng toàn bạc nhé.

Nhẫn kết chắc-chắn, rất lấy sự tín-nhiệm làm yếu.

Ai giờ chẳng có nhẫn tây thực thực giả để làm hàng hẳn nên qui-khách muốn đợi tối riêng.

Ân-hiệu mới có lịch 1922 ở Phép gửi sang để tặng các qui-khách đến mua hàng.

3042

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SẮN-HIÊN 先

Tối thứ ba :

CAO-TẢN KÉN RỂ

Người xấu muốn lấy vợ đẹp, mượn người đi làm rể hộ, mà thành ra vỡ hỏng bỏng không.

Tối thứ tư :

ĐẤT-KỲ LỘNG CÁM

Vua Trụ sang mê gái Đát-Kỷ mà mất nước. Lâm sự là tàng. Có máy vai yêu tinh hay lắm.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 15 đến thứ ba 21 Février 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp lúc 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các việc lớn trong thế giới

NHỮNG KẺ GIAN NAN VÌ SỐ PHẬN

Phim ảnh rất đẹp trong mỹ-thuật. Rất đẹp, ai lãng cảnh có M. Roger de Casteleux soạn

Bi-kịch phần làm 5 đoạn

Đoạn thứ 1, 2, 3, 4 và 5

LEAH HOÀNG-ĐẾ

Theo như sử-ký

KÍNH-CÁO

Tuần lễ sau có lẽ bản-quán sẽ chớp được hồi thứ 12 về 13 tích « NGƯỜI BA MẶT ». Xin nói trước để các qui-khách biết cho.

NHÀ BA MÙI

Số giây nói 328

Nhà ba mùi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giồng rằng « M. Tạ-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mới đến bản-hiệu nhà Ba Mùi, ở phố hàng Long, số 48, (Route Mandarine).

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đồ xe.

Nay cáo-bạch

Cựu-tú, M. Tạ-duy-Tư

3220

HOÀN-VĂN

Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyện thần

73, Phố hàng Bông, Hanoi

MỚI VẼ XONG MẤY THỨ TRANH TAM-QUỐC RẤT ĐẸP

Mới có các thứ giá-gương mặt đá và giá gương vẽ sơn vào kính lối mới.

Bản hiệu có vẽ được nhiều thứ tranh thủy mạc và thuốc theo lối mới, trông rất đẹp và rất nhã, ông bản nào hoặc hiệu nào ở các tỉnh xa muốn mua buôn xin biết thư về, bản-hiệu sẽ tính giá bán buôn.

Nay kính

Hoàn Văn hiệu

73, Phố hàng Bông, Hanoi

3115

Chứng đau xương,
Chứng mạch máu sưng,
Chứng đau mạch máu tụ lại,
Các chứng đau quả tim.

Mụn sưng ở mạch máu lâu đã 3 năm mà dùng thuốc này trong 1 tháng là khỏi.

NHỮNG LÚC TRỜ VỀ GIÀ

thì thường thấy vàng đầu, tức hơi khó thở, hay chóng mặt, nhức đầu, đau thận, đi táo, mệt và bần khê ở ; còn về phần đàn-bà thì kinh chẳng những không đều mà lại có lúc ra nhiều quá thế làm cho ai cũng phải sợ. Những lúc này nên dùng thứ thuốc :

Dépuratif Richelet

mà các danh sư ở hoàn-cầu điều chứng nhận rằng hay. Dùng nó thì chẳng bao lâu kinh nguyệt lại điều, không có làm đau đớn gì cả. Thuốc này lại rất hiệu trong khi chữa các chứng đau xương, tụ máu ở các huyệt-quản và các chứng ở người đa như lệ hắc lào, mụn con, nốt mẩn làm cho người, nào mắc phải thì ngứa khó chịu lắm ; Thuốc này bán ở các hàng lục hợp to và các hàng thuốc vật.

Vỏ giả — Đau dữa

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-báo rằng : phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes) ; chứ đừng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem gián thư (timbres-postes), từ thứ 0$.10 (0$04) trở xuống ; chớ đừng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

SÁCH MỚI XUẤT-BẢN

LA COMPOSITION FRANÇAISE

aux examens franco-annamites

của M. L. HOULLIER

Giáo-sư trường Bảo-hộ soạn riêng cho học-trò Việt-Nam

Bán tại nhà in bản-quán

Giá mỗi quyển. . . . . 0$80

Tiền cước mỗi quyển. . . 0.12

Ai ở xa, xin viết thư về cho ông Bùi-xuân-Thành

61-63 Rue du Coton, Hanoi.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài thì ra những tiền dồi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài duyệt-báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các liệt quí ông nào mua thì gửi tiền cho ; về không có trả gửi theo giấy mua thì bản-quán không trị tới. Mua báo thì tính từ tháng hoặc mùa nào tháng tây trở đi vậy.

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo khi đổi chỗ ở, muốn bản-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho bản-quán cái giấy quán báo, nước tại thì nhớ thì biên rõ ràng vào đấy, và gửi theo hai hào (0$ 20) bằng tem cũng được) để cải tiền giấy quán khác.

Để xi không gửi tiền theo thì sở đi nguyên như cũ hoặc phải trả nặng hơn.

NHÀ MÁY ÉP DẦU

BẰNG GIẤY THÉP HUILERIE HANOI — GIẤY NÓI 324

ĐÌNH-XUÂN-MAI

CÔNG-TY

Phố Đường Mới, số nhà 3, Hanoi

(Gần nhà thương chữa mắt)

Có bán đủ các thứ dầu Annam, các thứ khô dầu để bón ruộng. Giá phải chăng, dầu thực trong sạch.

Lại có mua cả các thứ hạt dầu. 2014

Mắc điện điện rẻ tiền

Hiệu QUẢNG-HƯNG LONG Hanoi có lời kính trình các quí khách được biết : khi nào muốn mắc đèn điện lấy, hay là chuông gọi, mà được rẻ tiền, thời xin mời đến Bản-hiệu.

Bản-hiệu mới buôn ở Đại-pháp sang đủ các thức để các ngài dùng về việc mắc đèn điện và chuông gọi trong nhà. 2076

NHÀ TẮM VỆ SINH

48, Rue du Lac, Hanoi

(Phố Bờ hồ, số nhà 45) 2099

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM » ở Hà-nội, ở phố hàng Trống, Chủ-nhật, thứ năm nào cũng mở bán từ tám giờ sáng.

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

Auto-Postale

ĐƯỜNG TỪ LÝ ĐI CHỢ MỚI

Ở Ga TÊN LY chạy khi 8 giờ rưỡi sáng sau chuyến xe lửa thứ nhất ở Hà-nội đi Yên-tử.

Ở CHỢ-MỚI chạy khi đi bắt ; giờ chuyến xe lửa về Yên-tử và Bến-thủy.

ĐƯỜNG SANG VÕ HUẾ Ở VINH đi khỏi 4 giờ sáng đến Đông-hà vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.

Ở ĐÔNG HÀ cũng có sẵn 4 chiếc xe sang sau khi chuyến xe-lửa thứ nhất ở Huế ra.

Công-ty chúng tôi xin trình quí-khách biết rằng : kể từ mồng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Quí và Phủ-Qui ra ga Yên-Lý. — Ở Phủ-Qui có 3 phiên chợ Hến buôn bán rất lắm, các quí-khách buôn bán ở đấy đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các quí-khách đi lại đường Vinh-Đông-Hà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi tấy về nước ý lắm lắm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm lẫy, xin liệt quí khách đánh giấy thép trước cho bản ty. Bề khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi cho Hiến thì đánh giấy thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Lý gare ; — mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giấy thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare. 2012

BẠCH-THÁI-BƯỞI

CÔNG-TY

HÃNG TÀU SÔNG BIỂN

TÀU CHẠY PHIÊN khắp các ngọn sông Bắc-kỳ :
TÀU CHẠY VEN BIỂN Bắc-kỳ và Trung-kỳ :
TÀU CHO THUÊ cả chuyến :
TÀU HẢI THUYỀN và nà-lan :

Bản-ty cũng có bao cả hàng hóa xuất-cảng nhập-cảng

Ai cần điều gì xin hỏi tổng-cục tại Haiphong và các phân-ty tại Nam-định, Hanoi, Tuyên-quang, Việt-trì và Bến-thủy 2041

SOCIETE DES PHOSPHATES DU TONKIN

133, Avenue Paul Doumer à Haiphong

XƯƠNG-TÂN PHOSPHATES) là một thứ bột vun lúa, giống mầu, rất tốt, Vun ruộng bằng XƯƠNG-TÂN thì lúa rõi ra được gấp hai, gấp ba.

Hội chúng tôi tỉnh nào cũng có người đứng ĐẠI-BIỂU

Ai muốn hỏi hàn gì, xin cứ gửi giấy cho chúng tôi tại Haiphong, 133, Avenue Paul Doumer (Phố Cầu-Đất).

Chúng tôi bán giá như sau này, bằng lấy tại nhà-máy ở Haiphong
23 $ 00 một tấn PH. 19/21. Thứ bột để vun ruộng chua.
32 . 00 một tấn PH. S Thứ bột này thông dụng cả ruộng chua, ruộng ngọt 2036

RƯỢU

QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ

dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI

NHÀ

GUIONEAUD FRERES

ở Hanoi-Haiphong, và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh. 2051

CAFÉ, RESTAURANT

HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ

Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Có xe Ô-TÔ cho các quí-khách đi giờ, hoặc đi các tỉnh

Giây nói số : 280 — hoặc số : 150

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2009

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT

và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT

Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện

SOLUTION R. HOLBÉ

2 $ 00 một chai

Thứ loại một m Mười đồng thuốc này phải nên đem quan Bác-sĩ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »

1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ sức; bán đem-gió, mỗi một không muốn làm việc gì; dùng thuốc này hay làm !

Mấy thứ bản-hiệu hay bán :

Các thứ thuốc nước được lo kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai

Thuốc ho-suô SIROP PECTORAL *đặc-sắc, bổ-mũi.*

Thuốc lao *chỉ người lớn dùng được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS

thuốc công = 2 $ 00 lọ 30 viên

thuốc thợ = 0 $ 90 một chai

Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ : uống chuốc sachets antiseptiques và thứ thuốc bicharcicide của Bác-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được rất nhiều người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »

1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đau bí như : Kinh nguyệt không đều, hay là khí đánh kinh đau đớn minh mẩy, như đau bụng, gió con, uống thuốc này đi mồ-hôi sẽ lấy lại minh để làm việc.

ĐỒ BUỘC THUỐC

ĐỒ DÙNG RẺ TRI-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MÔ-SÉ

Kính-ảnh, độ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*

Bán suốt và bán bao kín

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DÊRÉ »

0 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bệnh giang mai bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc tía rồi thì nên uống thuốc này cho tiệt nọc! Thứ thuốc khác rồi cũng phải uống thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn được ! Thuốc này rất hay, rất quí ; ai chẳng hay gì đến sự sinh dục, lại hỏ sức cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong mười tháng thì nên quan một chai lớn litre. Giá có 5 $ 00 mà thôi. ✪

No 2

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Doãn-thị nói :

— Ta kết duyên với nhau đã 3 năm nay, mà chưa có con, cũng là một điều đáng lo, nếu phu-quân không tìm thêm một người, chẳng kẻo thiên-hạ lại cho tôi là ghen-tuông vậy.

Hoàng-phủ-kính nói :

— Tiên-tổ ta vốn là một nhà tích thiện, khi nào lại có tuyệt-tự. Nếu đến năm 30 tuổi mà không có con, bấy giờ sẽ hay. *Doãn thị* từ đó đêm ngày cầu trời khấn phật để mong sinh qui-tử. Quả nhiên chưa được 3 tháng thì *Doãn-thị* có thai. Qua tháng 6 năm sau đã đủ 10 tháng mà chưa thấy sinh vợ chồng lấy làm lo sợ. Mãi đến tháng thứ 12, cũng chưa thấy gì cả. Bấy giờ là ngày rằm tháng 8, buổi tối hôm ấy hai vợ chồng *Hoàng-phủ-kính* đang dọn ăn cơm chiều với nhau, *Doãn thị* kêu đau bụng, rồi vào từ vào trong phòng đi nghỉ. Khi hết canh một, nữ-tỳ báo, với *Hoàng phủ-kính* rằng :

— Phu-nhân con ngủ dạy, lại kêu đau dữ.

Hoàng-phủ-kính cho người đi gọi cần-bà đến và vội-vàng chạy vào trong phòng. *Doãn-thị* nói với *Hoàng-phủ kính* rằng :

— Tôi vừa chợp mắt đi, mộng thấy 3 ông mũ cao áo đài, bảo tôi rằng : « Bức *Ngọc-hoàng* thấy nhà người mấy đời tích thiện, vậy cho *Ngọc-nữ* và *Đông-đầu tinh quân* đầu-thai làm con đó ! » Lại trông thấy sau lưng có một vị thần-quân và một nàng tiên nữ nắm lấy áo tôi mà gọi rằng : « Thân mẫu ơi ! chúng con đã đến đây ! » khiến cho tôi giật mình tỉnh dậy. Bây giờ bụng lại thêm đau.

Hoàng-phủ-kính truyền cho nần-bà và các nữ-tỳ phải hầu hạ luôn bên cạnh, rồi lại trở ra nhà ngoài. Bỗng có hai viên gia-tướng chạy vào bẩm rằng :

— Chúng con thấy một việc rất lạ ! tự nhiên mặt trăng trên trời bỗng thấy có một đạo hào-quang chiếu xuống mái nhà.

Hoang-phủ-kính vội vàng ra sân ngẩng đầu xem thì thấy ánh sáng chiếu khắp bốn mặt, nghĩ thầm đứa con này sinh ra, mai sau tất được đại-qui. *Hoàng phủ-kính* vừa trở vào trong nhà, lại có đứa nữ-tỳ chạy ra báo rằng :

— Phu-nhân con đã sinh-hạ một vị tiểu-thư, mà trong khi giờ sinh, bỗng thấy mùi hương ngào-ngạt và ánh sáng rực-rỡ.

Hoàng phủ-kính thấy nói sinh con gái, dẫu không bằng lòng, nhưng nghĩ thầm có cái điềm lạ nguyệt hoa chiếu xuống như vậy thì đứa con gái này cũng không phải tầm-thường.

Lại thấy một đứa nữ-tỳ chạy ra báo rằng :

— Phu-nhân con vẫn kêu đau bụng, nần-bà nói là tất đẻ sinh đôi. may ra còn được một cậu công-tử nữa.

Hoàng-phủ-kính đi ra ngoài sân trông trăng thì thấy ánh sáng nguyệt-hoa đã dần dần nhạt. Khi qua canh hai, các nữ-tỳ bỗng reo rầm lên mà báo rằng :

— Phu-nhân con lại sinh-hạ một cậu công-tử !

Hoàng-phủ-kính nghĩ thầm : đứa con trai này dẫu không bằng đứa con gái kia, nhưng chắc cũng không phải tầm-thường vậy.

Khi vào trong phòng, thấy phu-nhân tinh-thần tráng kiện, lấy làm mừng-rỡ. Xem đến hai đứa bé thì đứa nào nét mặt cũng đầy-đặn giống nhau mà khôi-ngô xuất sắc, trông thật đáng yêu. *Hoàng-phủ kính* truyền cho nhũ-mẫu phải trông nom các-thận.

Đến ngày đầy tháng, các quan đều tới mừng. *Hoàng-phủ kính* bàn đặt tên con, nhân thấy lúc tiểu thư sinh, nguyệt-hoa rực-rỡ, mới đặt tên là *Trường-hoa* ; còn khi công-tử sinh, nguyệt-hoa đã hơi nhạt, lại đặt tên cho là *Thiều-hoa*.

Thời-giờ thấm-thoắt, [illegible] và công-tử đã lên 5 tuổi, đến [illegible] tươi như hoa, nhất là *Trường-hoa* tiểu-thư thì lại đứng đắn nghiêm-trang, không hay cười nói.

Hoàng-phủ kính thấy vậy lại càng bội phần yêu-giữm, chăm chỉ dạy rồi cho hai con học tập.

Mùa xuân năm sau, *Hoàng-phủ-kính* vào triều, *Nguyễn Thế-lễ* ngự rà chính-điện, có *Vương môn-quan* qui xuống tâu rằng :

— Muôn tâu bệ-hạ, nay quan tuần-phủ *Vân nam* là *Trương-thiệu-hiền* dâng biểu cáo-cấp, nói có giặc Thổ-phiên là *Ngột-tăng-đảo*, đem quân đến quấy nhiễu, xây thành tiền bảy, để xin lượng trên chỉ-phán.

Hoàng-phủ-kính tâu rằng :

— Bệ-hạ lên ngôi chưa được bao lâu, mà thổ-phiên đã dám quấy-nhiễu, nếu không phát binh đi đánh thì sao cho yên được biên-thùy. Kẻ tả-tướng dẫu bất-tài, xin tình-nguyện đi đánh.

Nguyễn Thế ở mừng rỡ, phong *Hoàng-phủ-kính* làm Đô-đốc *Vân-nam* đại-nguyên soái, lĩnh hai vạn quân đi đánh Thổ-phiên. Khi *Hoàng-phủ-kính* đem quân đến *Vân-nam*, quan tuần-phủ *Vân-nam* là *Trương-thiệu-hiền* mở cửa thành ra nghênh-tiếp. *Hoàng-phủ kính* hỏi :

— Tình-hình quân giặc độ này thế nào ?

Trương-thiệu-hiền nói :

— Mấy hôm trước vẫn đến quấy-nhiễu, nay nghe quan nguyên-soái tới đây, lẽn đã rút quân ra đóng ở ngoài 50 dặm.

Hoàng-phủ-kính nói :

— Giặc Thổ-phiên có nhiều giống, nhưng chỉ có *Ngột tăng đảo* này là dữ tợn hơn cả. Nay ta phá vỡ quân *Ngột-tăng-đảo* thì các bọn khác đều phải ty lui.

Các quan đều lấy làm phải. Hôm sau *Hoàng-phủ-kính* triệu các quan phó tướng là *Hoàng-nhật thăng* đến đem đem 3000 quân ra mai-phục ở Tây phía tả, cách đồn giặc độ 5 dặm ; còn quan tham-tướng là *Thi-lỗ-pinh* thì đem 3000 ra mai-phục gần phía bên, cũng cách đồn giặc độ 5 dặm, đợi đến đến trưa hôm sau thì nghe hiệu súng mà đổ ra đánh.

Khi hai tướng lĩnh mệnh đi rồi, *Hoàng-phủ-kính* lại sai hai tay đi-kích là *Trương-phùng-đức* và *Đồng-công-cử* đem 2000 quân ngay đêm hôm ấy trèo đèo mai-phục ở liền hai bên đồ ; giặc. Hễ nghe hiệu súng thì tiến vào mà đốt phá lương-thảo của quân giặc.

Lại nói chuyện chúa Thổ-phiên là *Ngột-tăng-đảo*, có quan Nguyên-soái là Xích-phong-bắt-hoa vốn người vũ-dũng, hay dùng cái phương-thiên hoa kích ; lại có hai viên đại-tướng là *Han-khởi* và *Hinh-thăng*, cũng đều sức khỏe hạ thường, cùng nhau đem quân đến quấy nhiễu.

Bấy giờ nghe tin *Hoàng-phủ kính* sắp tới, đã rút quân ra đóng ở ngoài 50 dặm. *Ngột-tăng-đảo* bảo các tướng rằng :

— Ta nghe *Hoàng-phủ-kính* là tay sảo-luyện về vũ-nghệ, tất có một phen đại-chiến, các ngươi nên phải cẩn-thận lắm mới được.

Quan nguyên-soái là *Xích-phong-bắt-hoa* nói :

— *Hoàng phủ-kính* đánh được Bắc-phiên, chẳng qua là một tay may-chắc đã giỏi về-nghề, âu là ngày mai ta cứ đem quân tiến đánh.

Ngột-tăng-đảo lấy làm phải, truyền sửa soạn tiến-binh.

(*Còn nữa*).

Cr. rue Pasteur

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-VĨNH